

Népművészeti szakot terveznek a tanárképzőn

Népművészeti felsőoktatási szak megalapításának lehetőségeiről rendezett tanácskozást tegnap a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola és a Csongrád megyei Népművészeti Egyesület. A népi művészetek és mesterségek oktatása ma Magyarországon csak szaktanfolyamok szintjén folyik, sem a közoktatásban sem a felsőoktatásban nincs kapcsolódása. A diákok és végzett pedagógusok rendkívül nagy érdeklődést fejeznek ki a JGYTF Rajz Tanszéke és a Csongrád megyei Népművészeti Egyesület egy közös képzés tervét vetette fel.

A téma komolyságát jelzi, hogy a szakalapítást fontolgató tanácskozásra a művelődési minisztérium, a kormánybiztos iroda, az oktatáskutató intézet, a megye és a városi önkormányzat képviselői mellett olyan kiváló néprajzkutatók jöttek el, mint *Andrásfalvy Bertalan* (a pécsi egyetem tanára), *Juhász Antal* és *Katona Imre* (a szegedi egyetem tanárai), *Borbély Jolán* (a Magyar Művelődési Intézet részéről) és *Felföldy László* (az MTA Néprajzi Intézet részéről). *Andrásfalvy Bertalan* véleménye szerint a magyar közoktatásban már az alapfokon el kellene indítani a népművészeti oktatást – az egyszerű formák művészetét kiválasztva az érzelmi nevelés feladatát; az egykori kultuszminiszter szerint ennek a Nemzeti Alaptantervben is meg kell jelennie, bár ez esetben a közoktatás úgy járna, mint hajdan az orosz tanárokkal, akik egy-egy leckével vol-

tak előbbre a diákoknál – nem volna képes egyszerre elegendő oktatót találni. A József Attila Tudományegyetem Néprajzi Tanszékének egyetemi tanárai *Juhász Antal* és *Katona Imre* teljes támogatásukról biztosították a főiskolai képzés tervét, eloszlattva azt az aggodalmat, hogy a tervezett szak versenytársa lenne a néprajzi tanszéknek. *Borbély Jolán* arra mutatott rá, hogy a magyar pedagógustársadalomban igen nagy az igény a népi mesterségek és játékok elsajátítására, s ennek oktatásához Szegeden minden lehetőség adott; a népművészeti egyesület alkotóháza minden szakágzatnak helyt adhatna, a gyakorlati oktatást jó hírű mesterek végezhetnék és segítségül itt vannak a tudományegyetem néprajzkutatói. *Felföldy László* megjegyezte, hogy míg a nyugat-európai egyetemeken sorra alakulnak a néprajzi szociológiai és kulturális antropológiai tanszékek, az európai néprajzi kutatás jelenleg is Magyarországra figyel, a népművészeti képzés elindításához nem kell idevonzani a szakembereket: itt vannak, és készséggel lesznek a szak segítségére.

A tervek szerint a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán már szeptembertől elindulna egy szakvégeztetési diplomát járó, érettségi utáni két éves képzés. A képzésnek két szakiránya lesz: „*közművelődési szakember játszóházvezető specializációval*”, illetve „*népi játékok és kismesterségek oktatója*” elnevezésűek. Ezek tapasztalataira és programjára alapozódhatna a leendő népművészeti szak, előbb posztgraduális, majd nappali formában.

S. P. S.

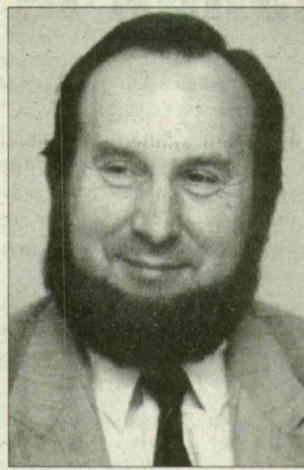
■ A Szegedi Biológiai Központ létesítése, 1970 óta dolgozik az akadémiai kutatóközpontban, jelenleg a Növénybiológiai Intézet igazgatója. A növénygenetikai kutatásokban korszakos jelentőségű módszerrel az elsők között igazolta, hogy rendszertanilag távoli, ivaros nem keresztezhető növények a testi sejtek fuzionálásával hibridizálhatók. Az új génátviteli rendszernek rendkívüli jelentősége van: segítségével lehetővé vált a gazdasági növények génállományának kibővítése. Munkatársaival együtt a világon elsőként sikerült idegen géneket beépíteni a lucernába; kukorica, valamint burgonya transzgenikus növényeket is előállítottak. Olyan növényi géneket izoláltak, amelyek a sejtek osztódását, illetve differenciálódását szabályozzák. 1990-ben választották a Magyar Tudományos Akadémia és – ugyanebben az évben – az Európai Akadémia tagjává. Könyvei meghatározó alapművek, oktatási anyagok. Például szerű hazai és nemzetközi kapcsolatrendszer épített ki, több technológiai fejlesztést kezdeményezett nemzetközi szabadalmak kidolgozásával. Ő az első magyar kutató, aki – 1994-ben – elnyerte a Körber Alapítvány európai tudományos díját: a molekuláris, sejtszintű és fejlődésbiológiai kutatásokra épülő modern növénynevelés megteremtéséért.

■ *Kísérletezik a saját kertjében is?*

– Minden évben újraindul a nagy kísérlet: meg tudom-e művelni? Mivel sohasincs rá elég időm, félig biokert marad.

Göring magánbunkere

Brandenburgi régészek most első ízben mutattak be olyan tárgyakat, amelyek *Hermann Göring* magánbunkeréből származnak. Mint *Jürgen Kunow* archeológus elmondta, főként több évezredes görög vázák darabjairól van szó. A 20 négyzetméteres bunker része volt a *Carinhallnak*, *Göring* hírhedt kastélyának, amelyet a náci marsall a harmincas

Nekünk pedig annyi marad, amennyit meghagynak a kukacok.

■ *A kutatásaira nagyon odafigyel nemcsak a nemzetközi tudományosság, hanem a multinacionális cégek is, s nemcsak figyelmet, pénzt is kap. A növények fejlődését és növekedését befolyásoló gének izolálására például legutóbb, a Körber-díjjal, másfél millió márkát! Miért érdekli mégis kitüntetetten az, hogy mit használhat a hazai agráriumnak?*

– Nem hiszem, hogy ez magyarzatra szorul. Azt kell tisztán látni, hogy bármilyen eredményes volt hagyományosan a magyar növénynevelés,

könnyen lemaradhat. A jövőben a nemesítés és fajta-előállítás ugyanis nem lehet versenyképes a sejt- és molekuláris genetikai módszerek nélkül. Ezért igyekszem elérni – rengeteg előadást tartok, győzködöm, akiket kell –, hogy a nemesítő intézetekben létesüljenek olyan laboratóriumok, amelyekben a nemesítők is tudnak géneket izolálni. Mi alapkatásokat végzünk; természetesen az a végcél, hogy a növény fejlődését, növekedését, környezeti hatásokat szembeni túróképességét, baktériumfertőzésekkel szembeni ellenálló képességét befolyásoló, általunk izolált géneket a különféle haszonnövényekbe beépítsük. Ez nem megy másként, csak ha sikerül kibővítenünk a mi alapkatási, tehát szükségképpen kicsi kapacitásunkat. Nemrég kötötünk szerződést például a Szegeden működő *Bay Zoltán* Intézettel: azokat a projekteket visszküldtük – a környezeti adaptációt és a növekedést befolyásoló gének izolációját –, amelyekről azt gondoljuk, hogy gyakorlati jelentőségük van. Egyelőre lucernából izolálunk ilyen géneket, de nagyon szeretnénk kiterjeszteni a kukoricára is, hiszen a kukorica megvan már a transzformációs rendszerünk, s ezt az előnyünket érdemes kihasználni.

■ *Ez az a rendszer, amelyet a szegedi Gabonakutató Intézettel, Mórocz Sándorral fejlesztettek ki és nemzetközileg szabadalom, a világhírű Hoechst AG-vel való együttműködés lett belőle?*

– A Gabonakutató Intézet laboratóriumában most azon a pénzen kezd kiépülni egy molekuláris egység, amelyet a kukorica-szabadalmunkkal szereztünk. Ez a jövő útja. Igyekszem, hogy kormányzinten is meggyőző legyen ebben az ügyben, hiszen az esetleges rövid távú gondolkodás miatt könnyen elveszíthetjük azt a potenciális előnyünket, amely Magyarország földrajzi, éghajlati adottságaiból származik.

■ *Politizál?*

– Mint minden ember. Rosszul tűröm a butaságot, a felelőtlenséget, a szűklátókörűséget.

■ *És hogyan tűri a díjesőt? Tavaly a nagy nemzetközi publicitással is járó Körber-díj, aztán itthon a Straub-díj, most a Széchenyi-díj...*

– A miénk csapatunka. A személyes díjakat pedig előlegnek gondolom: azt hiszem, azért kaptam, hogy még jobban dolgozzam.

Sulyok Erzsébet

Tudós könyv - „bűnös” papokról

A Szentsek sajtószolgálat a közelmúltban „szerföltött sajnálatosnak” minősítette, hogy megjelent *Filippo Tamburini: Szentek és bűnösök* című munkája, amelyben a tudós atya a Vatikán engedélye nélkül hoz nyilvánosságra egyházi dokumentumokat.

A Vatikán az utóbbi időben ritkán bélyegez meg könyveket; a katolikus hívők számára tiltott kiadványok listája az elmúlt harminc évben egyetlen művel sem nőtt. A „Szentek és bűnösök” elítélése azért is meglepő, mert *megjelenésekor a Vatikán gyűléstermében mutatta be a kiadó a közönségnek*. Ám a szenzációhajász újságírók után a pápai hivatali gépezet egy magas rangú püspöke éles kirohanást intézett a szerző ellen.

Tamburini száz olyan, 1451 és 1586 között kelt, eredetileg latin nyelvű iratot tett közzé olaszul, amelyekben – néhány nemes és kalmár mellett – szerzetesek, apácák, papok folyamodnak a bűnök feloldására jogosult kanonoki hivatalhoz a felekezetiükbe, rendjükbe, világi helyükre való visszafogadásért. A bűnösöknek annak idején nyilvánosan kellett a kérelmet előterjeszteniük.

Bár ötszáz évvel ezelőtti eseteket dolgoz fel, mégis megbotránkoztat a Vatikánban az a tudományos igénytelenség, amely egyházi személyek által elkövetett bűnökről – gyilkosságról, csalásról, nemi szabadságokról – szól.

A hetvenesztendős Tamburini elismeri, hogy nem kért külön engedélyt az egyes iratok közzétételére, de állítása szerint az archívumok felelősei tudtak arról, hogy ő tudományos műhöz gyűjt anyagot. *Úgy véli, a Vatikán tiltakozása indokolt lenne például gyónási tiúkok megsértése esetén*; ám ő művében kizárólag nyilvános iratokat használt fel.

Paráznák, tolvajok, házasságtörők, homoszexuálisok, hitehagyók, hamisítók, kínzók, kalózok vonulnak végig a könyv lapjain.

A könyv 2000 példánya tíz nap alatt elfogyott, és már készül a második kiadás – ami rekord Olaszországban, a tudományos könyvek viszonylag szűk piacán.

Bokáig járnak a szemétben Ki tesz csodát Szőregezen?

(Folytatás az 1. oldalról.) szomszéd községek lakói leszedik róluk a keresztvizet, mert miért pont náluk gyarapítják a szemetet.

Ahány kivezető út, annyi illegális lerakóhely. Így van ez, mióta a helyi tévesz ideiglenes telepét felszámolták: újraosztották a földeket, ezzel együtt megszűnt létezni. A márciusi szél – néhány nap múlva pedig az áprilisi – felkapja az eldobált fóliadarabokat, csomagolópapírt, műanyag flakonokat, és röpíti tovább a földekre. Például: a rózsaujtványokra...

– Majd' lesül a bőr a kémpünkről, amikor nyugati vevőink jönnek hozzánk, és a szeméthegek mellett autózva vagyunk kénytelenek kivinni őket a virágkertekhez – panaszkodott *Fojta János*, a szőregi Virág- és Dísznövény Áfész kertészeti főmérnöke. – El lehet képzelni, milyen kép alakul ki bennük rólunk, a cégről, az itteni emberekről, akik így becsülik meg környezetüket.

Persze, igazából nem is lehet eltérni a lakosságot, mert

bizonyára nem a falu határában dobálná, szórna széjjel a mocskot, ha lenne telep. Akinek nincs utánfutós autója, az béreljen drága pénzért, hogy elfurikáztassa a fölőlegessé vált kacsákat Sándorfalvára? Inkább az egyszerűbb megoldást választják, aminek aztán látható az eredménye.

A község lakóinak jó ha a fele igénybe veszi a kukás autó szolgáltatását, azonban egy csomó hulladékot a sárga kocsi sem visz el. Amit tudnak, el-tűzelnek, amit nem, azt nem.

■ *A megoldást egy helyi szemétkerakó jelentené. Van-e esély ennek megvalósítására a közeljövőben?*

A kérdés a település önkormányzati képviselőjének, *Tóth Csabának* szólt.

– A szegedi önkormányzat segítségével a probléma megoldhatatlan – jelentette ki a városatyja. – Sajnos a falunak nincs saját földterülete. Két megoldás kínálkozna: drága pénzért vásárolni, vagy bérelni. A helyi részönkormányzatnak nincs ehhez ereje. A szegedi

közügyülés viszont egy későbbi időpontban tárgyalja a témát. Addig is igyekszem sürgetni a műszaki irodát, hogy valami érdemi történjen az ügyben.

■ *Egy szemétkerakó létrehozásának is megvannak a maga előirásai, bizonyára milliós nagyságrendű beruházásról lenne szó. Helyben születnek-e már konkrét elképzelések a megvalósításra?*

– Tárgyaltam egy földtulajdonossal, aki bérebe adná a területet és üzemeltetné is a telepet – magyarázta *Tóth Csaba*. – Ám ehhez is önkormányzati támogatásra és jóváhagyásra lenne szükség, csakúgy, mint egy másik módszerhez, amelyet a Dél-Azur-Net Kft. kínált, nevezetesen a tömörítő konténeres megoldás. Egyelőre függőben vannak a tárgyalások, mert amíg a városházán nem bólintanak rá, addig semmit nem lehet tenni.

Amíg nincs helyben szemétkerakó, addig ki így, ki úgy szabadul meg a portán fölőlegessé váló holmiktól. *Benedek István* szerencsés, mert

portáján még áll a kemence, amely sok mindent megész.

Szőregezen rengeteg a zöldterület, mégis előfordul, hogy nem lehet a ruhát kitergetni, mert a kukázók, guberálók felgyűjtják az erdő melletti illegális telepet, és száll a korom – magyarázta. – Nagy szégyen ez, kérem. Nemcsak amiatt, mert rengeteg átutazó, külföldi látja, mi van itt, hanem amiatt is, mert úgy tűnik, az ittenieknek nem fontos saját egészségük, meg a gyerekeiké.

Hogy pontosak legyünk: a *szőregiek pletyka szinten* – ez roppant kényelmes megoldás – úgy mondják, hogy van a *településnek egy lerakóhelye, mégpedig a Budzsák-erdő mellett*. Hordják is ide rendületlenül a szemetet. Akad abban minden. Csak a guberálók tudnak elmondani, időnként mekkora kincsek. Ottjártunkkor éppen egy dupla autótülést vittek el onnan egy Wartburggal. Bizonyára a pletyka Szegedre is elhallatszik, mert erről az illegális telepről a Városgondnokság elviteli a szemetet. Ennek persze örülnek a szőregiek, csak amiatt aggódnak, mi lesz, ha elfogy az éves költség, amit a szemétszállításra szántak.

Mert ma még csak bokáig ér. De mi lesz holnap?

V. Fekete Sándor

Dinamikus, fiatal boltvezetőt keresünk igényes könyvesboltba.

Elvárásaink: Δ üzleti érzék, szervezőkészség Δ human érdeklődés Δ legalább középfokú végzettség Δ nyelvismeret
Kreatív munka, hosszú távú lehetőség, magas jövedelem.
Fényképes, kézzel írott önéletrajzát március 31-ig az alábbi címen várjuk.

TOLKIEN KÖNYVESHÁZ, Szeged, Kossuth L. sgt. 1.